

УДК 81'25:[81'27+81'38-044.332]-042.3:316.775.4]:81'42:791.228(045)
DOI <https://doi.org/10.24195/2616-5317-2026-42.24>

АДАПТАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РЕЦИПІЄНТА В АНІМАЦІЙНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ АНІМАЦІЙНОГО ФІЛЬМУ «ЗООТРОПОЛІС»)

Тетяна О. Ясинська

доктор філософії, старший викладач кафедри перекладу і теоретичної
та прикладної лінгвістики
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
Одеса, Україна
e-mail: latars@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4761-1709>

Анна О. Іщенко

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 4 року навчання
факультету іноземних мов
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
Одеса, Україна
e-mail: annaisenko1@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-9424-621X>

АНОТАЦІЯ

Статтю присвячено комплексному аналізу адаптації як домінантної перекладацької стратегії та її ролі в активізації культурологічного компонента у свідомості реципієнта. Матеріал студії – англомовний та україномовний анімаційний дискурс. Розглянуто анімаційний дискурс у його дихотомічному співвідношенні з кінематографічним дискурсом, визначено їхні спільні та диференційні ознаки. Особливу увагу зосереджено на аналізі прагматичного аспекту анімаційного дискурсу та механізмах актуалізації фонових знань і рецепції

культурно маркованих смислів при контактi реципиента з анімаційним текстом. Встановлено особливості адаптації та її компенсаторні стратегії, які допомагають відтворити національну ідентичність та стереотипізувати культурні моделі. Встановлено притаманні анімаційним фільмам загальні перекладацькі тенденції, серед яких домінує орієнтація на досягнення прагматичної еквівалентності за рахунок часткової редукції локальних лінгвокультурних особливостей. Розглянуто особливості адаптації промовистих імен у перекладі як ключовий елемент адаптації, а також встановлено втрати та нашарування нових смислів. Окремо розглянуто основні риси стилізації мовлення як засіб компенсації гри слів та каламбурів завдяки використанню кримінального жаргону. Розглянуто особливості відтворення вимови за допомогою перекладацьких стратегій і трансформацій, нашарування та редукцію як основні способи актуалізації ідеї про національний стереотип. Окремо розглянуто специфіку функціонування експресивно маркованих висловлювань та особливості їхньої адаптації. Виявлено тенденцію до емотизації як одну з провідних стратегій сучасного перекладу анімаційних фільмів.

Ключові слова: адаптація, анімаційний дискурс, прагматичний вплив, промовисті імена, стилізація мовлення, лінгвокультурні особливості.

Вступ. Упродовж десятиліть анімація залишається однією з найпопулярніших форм кіномистецтва. Її численні переваги над традиційним кіно сприяють здобуттю всесвітньої популяризації серед глядачів різної вікової категорії. Проте нині анімація виконує не тільки розважальну функцію, сьогодні вона є засобом міжкультурної комунікації, виконує дидактичну роль, що є важливим для виховання дитячої аудиторії.

Анімація є більш пластичною, ніж традиційний кінематограф, що зі свого боку дає змогу використовувати широкий спектр виражальних засобів, які сприяють реалізації складних наративних структур і візуалізації художніх світів, які не мають аналогів відтворення в реальності.

У цьому контексті проблема перекладу анімаційного дискурсу постає як складний та багаторівневий процес, що вимагає від перекладача використання як вербальних, так і невербальних компонентів. Цій темі присвячені праці великої кількості вітчизняних та зарубіжних дослідників, зокрема О. Васильєвої, Л. Гастинщикова, О. Полякової,

О. Борецької, І. Дольник, Т. Журавель, Т. Лук'янової, А. Мельник, Я. Чанг, Х. Діас Сінтаса, М. Фовлера.

Головною характеристикою анімаційного тексту є його опосередковане сприйняття реципієнтом, що реалізується насамперед через різні сенсорні канали. Реципієнт оригінального продукту не тільки інтерпретує вербальний компонент, але й сприймає кінематографічні кадри та сцени, які забезпечують формування цілісного семіотичного комплексу.

За таких умов адаптація є постає провідною перекладацькою стратегією, що дозволяє не лише передати релевантну інформацію, але й відтворити ефект функціональної еквівалентності, схожий на створюваний оригіналом, але із залученням мови перекладу. Переклад у цьому випадку буде не просто виконувати посередницьку роль між культурами, але й активізувати власні знання реципієнтів.

При цьому варто підкреслити, що актуалізація лінгвокультурних компонентів не є гарантією ідентичності рецептивного ефекту у різних аудиторій. Але при цьому не можна стверджувати, що активізована лінгвокультура мовлення буде рівноцінною. Тема доцільності адаптації як перекладацької стратегії розглядалась у працях В. Подміногіної й А. Мельник. Попри це проблема розгляду адаптації, її меж і різниці щодо ефекту в середовищі реципієнтів залишається актуальною та перспективною у науковому дискурсі.

Мета. Проаналізувати особливості адаптації та пов'язані з нею трансформації лінгвокультурної картини світу у перекладі на матеріалі перекладу кінотексту «Зоотрополіс».

Матеріали дослідження. Матеріалом дослідження слугує американський мультфільм «Зоотрополіс» та його офіційний переклад, розміщений на офіційних дистриб'юторських платформах «Disney+» та «Megogo відповідно».

Методи дослідження. У студії використано зіставний метод і прагмалінгвістичний аналіз.

Результати дослідження. Анімаційний дискурс є складовою сучасного соціокультурного простору. Сучасна анімація вже давно не обмежується винятково розважальною функцією, будучи чинником діалогу між культурами та виконуючи дидактичну роль. У межах сучасних досліджень анімація

тракується як підвид кінематографічного дискурсу. Кінодискурсом вважається інтеграція вербальних компонентів із невербальними компонентами, аудіовізуальним рядом фільму та іншими ключовими для розуміння його змісту складовими, що зі свого боку забезпечує формування цілісного медіатексту. Анімаційний дискурс як особливий вид дискурсу має певний ряд особливостей та характеристик, серед яких ключовою є його аудіовізуальна природа, що інтегрує невербальні компоненти, аудіовізуальний ряд та інші кодові системи. Так само синтез цих компонентів допомагає створити оригінальну дійсність, яка може здійснювати комплексний вплив на реципієнта через різні канали сприйняття. Ця риса вирізняє анімаційний дискурс і кінодискурс, чітко відмежовуючи їх від інших дискурсів.

Анімаційний дискурс традиційно протиставляється кінодискурсу, проте в сучасних українських лінгвістичних розвідках, на наш погляд, він не є достатньо дослідженим. Загалом, можна констатувати їхню типологічну спорідненість, однак існують і принципові відмінності. Кінематографічний дискурс, як правило, зорієнтований на репрезентацію реальної дійсності, тоді як анімаційний дискурс характеризується підвищеним ступенем пластичності й умовності, що відкриває більше можливостей для моделювання альтернативних художніх реальностей. Анімаційний текст як продукт анімаційного мистецтва також функціонує як засіб художнього спілкування, що реалізує функцію естетизації комунікації (Васильєва 2016: 79).

Однією з визначальних відмінностей є також аудиторна спрямованість. Традиційно анімаційний продукт орієнтований на підліткову та дитячу аудиторію, що зумовлено їхнім значенням у когнітивному та соціальному розвитку особистості. Нині відбувається дестигматизація перекладу анімації, адже з'являються кінокартини, не орієнтовані на дітей. Анімаційний характер викладу тут відповідає гостросоціальної тематичній спрямованості.

Згідно з позицією О. Полякової, анімаційний фільм слід розглядати як зорієнтований винятково на дитячу аудиторію, що зумовлено реалізацією ним низки функцій:

освітньої, виховної, розвивальної, пізнавальної навчальної. Для дорослого реципієнта анімаційний текст зберігає переважно розважальний характер (Полякова 2015: 22). Відповідно до особливостей цільової аудиторії перекладач має здійснювати багаторівневу адаптацію анімаційного тексту, тобто врахувати не лише культурну різницю, але й підвищення експресивності, емоційності та додавання експлікативних компонентів. Адаптація є одним із найбільш уживаних трансформаційних прийомів, що зумовлює відтворення прагматичного ефекту, проте може впливати на вираження змістового плану. Як зазначає А. П. Мельник, «зважаючи на міжмовну й міжкультурну асиметрії, перекладач вимушений практично в кожному випадку перетворення системи смислів додавати або усувати певні елементи смислу» (Мельник 2013: 285).

Як зазначають науковці, оперування терміном *еквівалентність* доречно під час дослідження прагматичного рівня одиниць за умови, що відтворений комунікативний ефект тексту перекладу буде відповідати тексту оригіналу (Мельник 2013: 285). Проте під час цього також потрібно зважати, що надмірне використання адаптації є небажаним, адже може спричинити трансформацію впливу на реципієнта та викликати асоціації, що не відповідатимуть впливу оригінального тексту за відсутності відповідних засобів у мові перекладу. Проте адаптивна природа перекладу анімаційного дискурсу не підлягає сумніву. Введення лексики з унікальною семантикою зазвичай супроводжується перевантаженням тексту перекладацькими коментарями та застосуванням відповідних перекладацьких стратегій адаптації (Ткачук 2014: 136). Водночас формат анімаційного тексту не допускає використання подібних компенсаторних механізмів, що зумовлює необхідність інших рішень щодо компенсації втрат при перекладі.

Адаптація при перекладі «Зоотрополісу» застосовується для подолання культурної асиметрії у перекладі промовистих імен та стилізації мовлення персонажів.

Промовисті імена зазвичай становлять невіддільну частину будь-якої художньої дійсності. Як зазначає І. Дольник, «основними елементами онімного простору

мультерсiалiв, зважаючи на їхню цiльову аудиторiю, можна назвати антропонiмiю та зоонiмiю» (Дольник 2019: 178). Це ствердження є цiлком релевантним i для «Зоотрополiсу». Бiльшiсть iмен тут промовистi; вони вказують на анімалiстичну належнiсть кожного з героїв. Часто iм'я персонажiв також є вiдображенням нацiонального стереотипу, адже в оригiналi деякi прiзвища персонажiв були навмисно взятi з iнших мов, що зi свого боку значно ускладнює процес перекладу. Перед перекладачем в цей момент постає питання про необхiднiсть опущення iноземного елементу на користь адаптацiї та експлiкацiї анімалiйного тексту для окремого наймолодшого слухача. В україномовнiй адаптацiї кожне з поданих iмен було адаптоване з рiзним ступенем збереження нацiональної маркованостi. У багатьох iз них iноземним колоритом навмисно пожертвували на користь експлiкативної функцiї: *Clawhauser* – *Шкребогриз*, *Grizzoli* – *Гризленко*, *Fangmeyer* – *Iклов*, *Delgato* – *Зубоклац*, *Mchorn* – *Рогонiс*, *Rhinowitz* – *Довгорiг*, *Wolfard* – *Вовчук*, *Higgins* – *Гiноннот Трункаб* – *Хоботюк*. У багатьох iменах можна простежується збереження анімалiстичних рис та навмисне надання їм україномовного колориту. У випадку з *Delgato* нацiональну належнiсть було, очевидно, втрачено.

Значної культурної втрати також зазнало iм'я одного з центральних персонажiв: *Dawn Bellwether* – *Дуня Вiвцiянка*. *Bellwether* з англiйської мови перекладається як *Ватажок*. Принциповою особливiстю цього iменi є його етимологiя: *bellwether* називали овець, що носили на шii дзвоник та вели за собою всiх iнших членiв стада. Зважаючи на цiльову аудиторiю мультфiльму, цей нюанс, iмовiрно, не був акцентований в оригiналi, тодi як в українському перекладi вiн зовсiм втрачений.

Тiльки у перекладi кiлькох iмен було використано транскрипцiю, i найголовнiше з них це iм'я головної героїни *Judy Hopps* – *Джудi Хопс*. У цьому випадку також можна помітити втрату сенсу, адже її прiзвище теж натякає на її анімалiстичне походження. *Nick Wilde* стає *Нiком Пройдисвiтом*, що є цiлком вiдповiдною перекладацькою трансформацiєю заміни та створює iдентичний до оригiнального вплив, проте

значно акцентує на його незаконній діяльності та зовсім нівелює анімалістичний аспект, що відіграє важливу роль для розуміння сюжету. Лінивець *Flash*, який працює у дорожньому бюро, стає *Шмигом*, тоді як його колега *Priscilla* змінює своє ім'я на *Василину*, що можна вважати перебільшенням адаптації та перекладом на шкоду оригіналу. Значна українізація тексту сприяє нашаруванню інших, не властивих оригіналу сенсів. Безперечно, ім'я *Василина* більш знайоме україномовному читачу, проте у цьому випадку особливої потреби в адаптації не було.

Важливим і показовим моментом для сюжету можна вважати справжнє ставлення мера «Зоотрополісу» до своєї секретарки. В одній зі сцен він образливо називає її *Swellwether*, що в перекладі перетворюється на *Дублянка*; такий вид перекладу можна вважати зниженим та більш вульгаризованим. Секретарка також не залишається у нього в боргу та називає його *Lionfart*, що було втрачено у перекладі за *Левогризом*. Це перекладацьке рішення не можна вважати занадто вдалим, адже конотативний складник у перекладі було стерто та потрібний ступінь образи не було збережено.

Цікавою алюзією можна вважати відсилку на іншого персонажа Disney+. *Duke Weaselton* стає *Дюком Піратюком*, що дуже символічно та співзвучно підкреслює його рід незаконний вид діяльності. Проте у діалозі “*Wessleton? It’s Weaselton*” (Bush & Johnson) перетворюється на вже відоме «*Краднюк? Тягнук*» (Зоотрополіс), де можна знову простежити різницю у створеному на реципієнта впливі. Ця відсилка є ледь помітною, проте Дюка називають іменем персонажа з мультфільму «Крижане серце». Ця гра слів є досить локальною та класичною для так званих «пасхалок» Disney+, тобто контекстуальних алюзій на продукцію Disney+, і пересічному глядачеві вона не помітна на перший погляд, проте українською мовою гра слів була відтворена блискуче за допомогою більш розмовного значення *weasel* ‘виляти, викручуватися’, ‘зволікати, марудити’. Втім, «пасхалку», що зорієнтована на уважність, зберегти не вдалося.

Додаткової зниженості тексту додає дошкульний коментар Ніка: «*Timberwolves. Look at these dumdums*» (Bush &

Johnson) – «Арктичні вовки. Такі відморозки» («Зоотрополіс»). Цей коментар чудово описує охоронців, проте якщо в оригіналі натякають на недалекість тварин, то в українському перекладі замість дошкульної насмішки можна відчувати загрозу в репліці.

Наступною важливою різницею у впливі на реципієнта можна вважати звернення до «офіцерки» Гопс. В оригінальному мультфільмі її посада та професія стають об'єктом багатьох дошкульних жартів, які мають на меті знизити авторитет головної героїні, принизити її та закцентувати на її відмінностях: *carrot face, farm girl, fuzzy butt, meter maid, Bunnyburrow, cute meter maid, cotton tail, officer toot-toot*. В українському перекладі можна простежити оригінальний підхід до перекладу, де основний акцент зроблено на тому, щоби зробити текст максимально приближеним до сприйняття українського реципієнта: *капустяно, село неасфальтоване, комок шерсті, штрафувальниця, моркворийко, кралячка-штрафувалька, побігайчику, офіцер ту-ту*. В цілому, можна стверджувати, що переклад адекватно відтворює зміст оригіналу, проте водночас додає додаткову конотацію, пов'язану зі статтю, що певною мірою змінює оригінальний сенс.

Наступним елементом мультфільму, що вимагає ґрунтовної адаптації, є мовлення персонажів. Першою помітною зміною є стилізація мовлення батьків головної героїні, посилена іншими трансформаціями, зокрема українізацією їхніх імен. Оригінальна американська говірка була замінена українською «*So darn happy. – Oh yes that Stu*» (Bush & Johnson) – «*Так щасливо живемо. – Таки-так, Сьома*» («Зоотрополіс»). В цьому випадку також і класичне американське *heck* змінюється на *вовк його забирай*, що має на меті відтворити класичну україномовну традицію та зробити внутрішньотекстову відсилку на цілісність тексту.

Значної переробки зазнали такі репліки персонажів «*Oh, you don't know when to quit, do ya?*» (Bush & Johnson) – «*Думаєш, тільки у тебе немає стоп-крану?*» («Зоотрополіс»); «*That Gideon Grey doesn't know what he's ralkin' about*» (Bush & Johnson) – «*Той Гідеон Грей сам не знає, що він верзе*» («Зоотрополіс»). Анімація орієнтована на наймолодшого

глядача, відповідно, однією із зазначених цілей перекладу буде адаптувати мовлення персонажів. Окрім поданої стилізації під розмовне мовлення, можна також побачити значну емотизацію повідомлення.

До окремої категорії перекладацьких проблем треба віднести посилення на інші культури, що були відображені у перекладі. Серед найбільш яскравих можна виділити один приклад обгрунтованої адаптації та один приклад адаптації, яка вийшла за межі професійної компетентності перекладачів. Першим і найяскравішим посиленням треба вважати образ *Mr Big* – *Пана Велета*. Головним і ключовим в образі землерийки-мафіози є його італійський акцент, що відсилає нас на відомого «Хрещеного батька». Ця особливість була відтворена за допомогою перекладацьких додавань: «*I have to, baby. Daddy has to*» (Bush & Johnson) – «*Скузі, бамбіно, татко мусить*» («Зоотрополіс»); «*My child, we may be evolved... but deep down we are still animals*» (Bush & Johnson) – «*Бамбіна, еволюція це добре, але в душі ми досі тварини*» («Зоотрополіс»). В даному випадку перекладацьке додавання відтворює інтенцію оригіналу та вдало трансформує зміст відповідно до контексту мультфільму. Пантера *Manchas* у перекладі стає *Пардасом*, особливості мовлення пантери при перекладі так само компенсує іспанський акцент: «*He was a savage*» (Bush & Johnson) – «*Сказився Амігос*» («Зоотрополіс»), «*Okay*» (Bush & Johnson) – «*Буено*» («Зоотрополіс»).

Другим, дещо надмірним, прикладом адаптації можна вважати стилізацію мовлення *mrs Otterson*, що в українському перекладі постає як *пані Видревська*. В українському перекладі ім'я її чоловіка змінено з *Emmet Otterton* на *Казимира Видревського*, що повністю переписує оригінал. Еммет Оттер вважається головним героєм «*Ettet Otter's Jug-Band Christmas*», що вважався популярним мюзиклом 1977 р. Цю культурну відсилку зберегти не вдається жодним чином, насамперед через її локальність та неповторність. Замість цього в українському дубляжі *пані Видревська* розмовляє з переважно польським акцентом, до того ж у її мовленні можна простежити польські вкраплення «*Bless you*» (Bush & Johnson) – «*О, Дзенькує*» («Зоотрополіс»). У цьому випадку

перекладачі беруть на себе право не просто адаптувати, але й переписати оригінал.

У анімаційному тексті простежується тенденція до створення власної, неповторної культури світу, що не має аналогів у нашому світі. Безперечно, відповідно до законів жанру солідна кількість висловів була перероблена на анімаційний лад в перекладі чи, навпаки, обігралась завдяки креолізації тексту. В цьому випадку, наприклад, *“one carrot a time”* (Bush & Johnson) – *«грядка за грядкою»* («Зоотрополіс») можна вважати адекватним перекладом, тоді як заміну *«Yeah? Well we’re loud – Don’t expect us to apologize for it»* (Bush & Johnson) – *«А нам це до одного рога. Звикай жити з козлами»* («Зоотрополіс») треба розглядати як спробу перекладача адаптувати оригінал під себе, що так само абсолютно точно знижує тональність тексту та, безперечно, робить ставку на орієнтацію на дорослу аудиторію.

У перекладі також простежуються додаткові смислові, відсутні в оригіналі. Зокрема, в кульмінаційному моменті анімаційного фільму Нік зазначає: *«We got it up there, thank you yakkety-yak – you laid it all out beautifully»* (Bush & Johnson) – *«Ви вже достатньо натякали. Але дякую, мер-натякало, що Ви розклали все по полицках»* («Зоотрополіс»). Не можна стверджувати, що подібна трансформація зумовлена непрекладністю чи різницею в культурах. Вона демонструє високий рівень перекладацької інтерпретації, у межах якої перекладач не лише відтворює зміст, але й здійснює реконструкцію тексту мовою перекладу з метою досягнення прагматичної еквівалентності. Це дозволяє компенсувати потенційні змістові прогалини оригіналу.

Опущені контекстуальні алюзії продукції Disney+ можна вважати цілком скомпенсованими на прикладі такої лічилки: *«Well, hello, step right up! Anything you need... I got it. All your favourite movies! I got movies that haven’t released yet!»* – *«На вас чекає тут давно, ліцензоване кіно / Усі хіти / Загнущана історія, піг-руйнівник»* («Зоотрополіс»). У цьому випадку можна простежити, що злам так званої «четвертої стіни» більш очевидний та знайомий українському реципієнту. На відміну від оригіналу, де репліка характеризується

узагальненістю та нижчим рівнем експресивності, переклад демонструє підвищену експресивність за рахунок римованої структури. Трансформація «Wrangled» у «Загнуждана історія» підсилює емотивність та комічність через гру слів, що водночас узгоджується з візуальним рядом. Такий синтез вербальних і невербальних компонентів свідчить про високий рівень перекладацької креативності та прагматичної адаптації.

Не менш показовим є наступний випадок смислового нашарування змісту, яке реалізується у фрагменті «Listen, buddy, what» (Bush & Johnson) – «Слухай, шановний» («Зоотрополіс»). Тут спостерігається вдале перекладацьке рішення, що відображає інтенцію оригіналу та його потенційно погрозливу тональність. Водночас у фрагментах «It's important sir» (Bush & Johnson) – «Це важливо, шановний» («Зоотрополіс») та «Hi, hello» (Bush & Johnson) – «Здрастуйте, шановний, вітаю» («Зоотрополіс») переклад набуває більшого буквалізму та іронічного забарвлення. Це зумовлено функціональною багатозначністю звертання *шановний*, яке здатне набувати додаткових прагматичних відтінків залежно від контексту: від звичайного маркеру ввічливості до засобу потенційної погрози.

Культурних втрат зазнає переклад кількох фрагментів кінофільму. Першим яскравим прикладом неперекладності є момент арешту головною героїнею Тхора, коли Джуді голосно повідомляє «Кричить ура: я спіймала тхора» («Зоотрополіс»). Зазначене «Кричить ура: я спіймала тхора» («Зоотрополіс») в оригіналі «I popped a weasel» (Bush & Johnson), що відсилає нас до традиційної американської пісеньки «Pop! Goes the Weasel». У цьому фрагменті культурна відсилка унеможлиблюється через відсутність у реципієнтів необхідних фонових знань і через особливості жанру, де перекладацький коментар лише ускладнює сприйняття. Замість цього перекладачі вдало адаптують зазначене у риму, що є доречним до ситуації та підкріплюється візуальним матеріалом.

Оригінальне «sing Kumbaya» (Bush & Johnson) перетворюється на «співають колядки» («Зоотрополіс»). Ситуація

аналогічна до попередньої фрази, проте повністю перепи-сує сенс: в оригіналі прохальна пісня, що є зверненням до Бога, стає традиційними українськими колядками. Загалом, подібна обробка є прийнятною, проте у перекладацькій стратегії можна чітко простежити курс на одомашнення та українізацію та деяке спрощення оригіналу. Повного сти-рання національної ідентичності зазнає репліка Ніка «*rat pack music*» (Bush & Johnson) – «*допотопні пісні*» («Зоотро-поліс»). Оригінальна назва відсилає до групи артистів, які в другій половині ХХ століття знімали кіно та були відо-мими у казино Лас-Вегас. У цьому випадку перекладач вдало комбінує та заміняє власну назву на більш генералізовану, з додаванням додаткового експлікативного відтінку.

І не менш важливою є адаптація кримінального жаргону, що не завжди була застосована відповідно до потреби: «*It's called a hustle, sweetheart*» (Bush & Johnson) – «*Це ази афе-ризму, сонечко*» («Зоотрополіс»). Ця репліка рефреном пов-торюється протягом усього анімаційного фільму. Її переклад є цілком адекватним.

Мовлення є стилізованим під кримінальний жаргон у значній кількості випадків, не всі з яких були зумовлені оригінальною стилізацією: «*They offered me what I couldn't refuse... Money*» (Bush & Johnson) – «*У них був залізний аргумент... Бабки*» («Зоотрополіс»); «*I would never impede your pretend investigation*» (Bush & Johnson) – «*Чого б я псував ваше липове слідство*» («Зоотрополіс»); «*Stop a master criminall...*» (Bush & Johnson) – «*Ви не дали реци-дивісму...*» («Зоотрополіс»). Значна кількість додавань із розмовного мовлення створюють ефект живої розмови, що підсилює емоційність. Перед реципієнтом україномов-ного тексту постає живе українське мовлення, що знач-ною мірою додає оригіналу живості, проте є швидше пере-більшенням прав перекладачів. Із огляду на аналіз всього анімаційного тексту можна стверджувати, що випадків, де переклад набуває емоційності та іншої конотації, наба-гато більше, ніж випадків, де адаптація була застосо-вана некоректно. Високий відсоток елементів розмовного стилю мовлення та зниженої лексики сприяє підсиленню

гумористичного ефекту, а додаткова українізація мовлення створює ефект несподіванки.

Висновки. Адаптація відіграє визначальну роль під час трансформації аніматографічного тексту українською мовою. Втім, повне збереження всіх інформаційних компонентів оригіналу часто є недосяжним при перекладі мовою призначення, який має зберегти культурну специфіку та особливості жанру. Головні риси перекладу це: українізація, значна емотивність і зміщення акцентів на підліткову та дорослу аудиторію. Культурологічний пласт нашарування інформації у більшості випадків не вдається повністю зберегти у перекладі, проте перекладач вдало його трансформує й адаптує, що створює вплив на реципієнта, який бачить переклад близьким до оригіналу. У цілому переклад демонструє адекватність оригіналу, проте у перекладі сформована штучна реальність, ближча до українського реципієнта.

ЛІТЕРАТУРА

Васильєва О. Анімаційний текст як різновид медіатекстів. *Zbiór artykułów naukowych: Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej* (29.06.2016–30.06.2016). Warszawa : Diamond trading tour, 2016. С. 78–80.

Дольник І. Проблеми перекладу власних імен в американських анімаційних серіалах. Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: зб. наук. праць / [за заг. ред. А. Г. Гудманяна, С. І. Сидоренка]. Київ, 2019. С. 177–182.

Зоотрополіс. *MEGOGO*. URL: https://megogo.net/ua/view/2724481-zootropolis.html?is_external= (дата звернення: 26.03.2026).

Полякова О. В. Стратегії добору ліпсінк-відповідників в українському дубляжі англійських анімаційних фільмів : дис. канд. філол. наук. Одеса, 2015. 262 с.

Мельник А. Прагматична адаптація як засіб подолання культурної асиметрії у перекладі анімаційного серіалу «Сімпони». *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. 2013. Т. 70, № 4. С. 284–288.

Ткачук Т. І. Перекладацькі адаптивні стратегії у сучасній транслятології як механізм адекватної передачі комунікативно-прагматичного значення. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: філологія*. 2014. Т. 2, № 24. С. 135–137.

Bush J., Johnson P. ZOOTOPA. *The Internet Movie Script Database (IMSDb)*. URL: <https://imsdb.com/scripts/Zootopia.html> (дата звернення: 26.03.2026).

**ADAPTATION AND ITS IMPACT ON THE RECIPIENT
IN ANIMATED DISCOURSE (BASED ON THE ANIMATED
FILM “ZOOTOPIA”)**

Tetiana O. Yasynska

PhD, Senior Lecturer at the Department of Translation and Theoretical
and Applied Linguistics
State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky”,
Odessa, Ukraine
e-mail: latars@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4761-1709>

Anna O. Ishchenko

Bachelor’s Degree Student (4th year), Faculty of Foreign Languages
State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky”,
Odessa, Ukraine
e-mail: annaisenko1@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-9424-621X>

SUMMARY

The article is devoted to comprehensive analysis of adaptation as a dominant translation strategy and its role in activating the cultural component in recipients’ consciousness. The object of the study is English and Ukrainian language animated discourse. Animated discourse is studied in its dichotomous correlation with cinematic discourse, with their common and distinctive features. Particular attention is paid to the analysis of the pragmatic aspect of animated discourse, patterns of activating background knowledge and the reception of culturally marked meanings in the process of recipient’s interaction with animated text. The study identifies the specific features of adaptation and its compensatory strategies, which contribute to the representation of national identity and stereotyping of cultural models. General translation tendencies are inherent in animated films among which the orientation toward achieving pragmatic equivalence through partial reduction of local linguocultural features. The peculiarities of adaptation of charactonyms in translation are considered as a key element of adaptation. Furthermore, the main features of speech stylization are analyzed as means of compensating for wordplay and puns through the using of criminal slang. The study also focuses

of peculiarities of rendering pronunciation by means of translation strategies and transformations, as well as the roles of addition and reduction as ways of actualizing the idea of national stereotype. The functioning of expressively marked utterances and the specific features of their adaptation are also discussed. A tendency toward emotivisation is identified as one of the leading strategies in the contemporary translation of animated films.

Keywords: *adaptation, animated discourse, pragmatic impact, characteronyms, speech stylization, linguocultural features.*

REFERENCES

Bush J., Johnson P. (2026). Zootopia. The Internet Movie Script Database (IMSDb). Retrieved March 26, 2026, from <https://imsdb.com/scripts/Zootopia.html> (accessed: 26.03.2026) [in English].

Dolnyk I. (2019). Problemy perekladu vlasnykh imen v amerykanskykh animatsiinykh serialakh [Problems of Translating Proper Names in American Animated Series]. Fakhovyi ta khudozhnii pereklad: teoriia, metodolohiia, praktyka [Specialized and Literary Translation: Theory, Methodology, Practice] / [eds A. G. Gudmanian, S. I. Sydorenko]. Kyiv, pp. 177–182.

Melnyk A. (2013). Prahmatychna adaptatsiia yak zasib podolannia kulturnoi asymetrii u pereklyadi animatsiinoho serialu “Simpsony” [Pragmatic Adaptation as a Means of Cultural Asymmetry Overcoming]. Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu. Filolohichni nauky [Bulletin of the Ivan Franko Zhytomyr State University. Philological Sciences], 70(4), 284–288 [in Ukrainian].

Poliakova O. V. (2015). Stratehii doboru lipsynk-vidpovidnykiv v ukraïns’komu dubliazhi angломovnykh animatsiinykh filmiv [Strategies for selecting lip-sync counterparts in Ukrainian dubbing of English-language animated films]: PhD thesis. Odessa [in Ukrainian].

Tkachuk T. I. (2014). Perekladatski adaptyvni stratehii u suchasniï translolohii yak mekhanizm adekvatnoi peredachi komunikatyvno-prahmatychnoho znachennia [Translation Adaptive Strategies in Modern Translation Studies as a Mechanism for Adequate Transmission of Communicative and Pragmatic Meaning]. Naukovyi visnyk mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filolohiia [Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Philology] 2(24), 134–135 [in Ukrainian].

Vasylieva O. (2016). Animatsiinyi tekst yak riznovyd mediatekstiv. *Zbiór artykułów naukowych: Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej* (29.06.2016–30.06.2016). Warszawa : Diamond trading tour, pp. 78–80 [in Ukrainian].

Zootropolis. (n.d.). (2026). Megogo. Retrieved March 26, 2026, from https://megogo.net/ua/view/2724481-zootropolis.html?is_external [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 24.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0